

From Original Function to Current Use: Spatial Change in Adaptively Reused Traditional Houses, the Case of Maarif Street in Edirne

Özgün İşlevden Çağdaş Kullanıma: Yeniden İşlevlendirilen Geleneksel Konutlarda Mekânsal Değişim, Edirne Maarif Caddesi Örneği

Tuğçe ESER ÖZBEK¹

¹Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü,
Mimarlık Anabilim Dalı, Edirne, Türkiye

Arif MISIRLI²

²Trakya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi,
Mimarlık Bölümü, Edirne, Türkiye

Received / Geliş Tarihi 24.07.2025

Revision Requested /
Revizyon Talebi 29.09.2025

Last Revision / Son
Revizyon 14.10.2025

Accepted / Kabul Tarihi 20.10.2025

Publication Date / Yayın
Tarihi 15.02.2026

Corresponding author / Sorumlu Yazar:
Arif Mısırlı

E-mail: arifmisirli@trakya.edu.tr

Cite this article: Eser Özbek, T., & Mısırlı, A. (2026). From Original Function to Current Use: Spatial Change in Adaptively Reused Traditional Houses, the Case of Maarif Street in Edirne. *PLANARCH - Design and Planning Research*, 10(1), 112-125. DOI: 10.54864/planarch.1749875

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-Noncommercial 4.0 International License.

ABSTRACT

Historic urban structures are not only physical components of the built environment, but also spatial reflections of socio-cultural values and lifestyles that form an essential part of urban identity. Traditional houses, as key elements of the urban structure, represent the cultural essence of a society. Edirne is home to significant examples of traditional Ottoman residential architecture. This study examines the spatial changes that have occurred in the conversion of traditional houses on Maarif Street in Edirne city centre. It evaluates how the original qualities of the registered buildings are preserved during their integration into modern urban life and how the spatial changes unfold in this process. A three-phase methodology was applied, including field studies, archival documents and visual material. The study discusses the functional changes of 28 registered traditional houses and analyses 7 of them in detail. It has been found that commercial and hospitality uses tend to exert greater pressure on the original character of buildings, while non-profit uses have less impact. However, functional change alone does not guarantee sustainable use. Some buildings remain underutilised despite new functions, highlighting the need for a comprehensive adaptive reuse strategy that considers not only physical, but also administrative, economic and social aspects. Appropriately reused and actively utilised buildings not only retain their physical form, but also remain as living elements of the urban memory. Ensuring continuity of use contributes to spatial sustainability and provides a solid basis for integrating the historic building fabric into contemporary life.

Keywords: Adaptive reuse, traditional house, spatial change, Edirne, Maarif Street.

ÖZ

Tarihi kent dokuları, yalnızca yapılı çevrenin fiziksel bileşenleri değil, aynı zamanda sosyo-kültürel değerlerin ve yaşam biçimlerinin mekânsal yansımalarıdır ve kent kimliğinin temel bir parçasını oluştururlar. Kentsel dokunun temel unsurları olan geleneksel konutlar, bir toplumun kültürel özünü temsil etmekte olup; Edirne, geleneksel Osmanlı konut mimarisinin önemli örneklerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu çalışma, Edirne kent merkezindeki Maarif Caddesi üzerindeki geleneksel konutların yeniden kullanımı sırasında yaşanan mekânsal dönüşümleri incelemektedir. Çalışmada, tescilli yapıların özgün niteliklerinin modern kent yaşamına entegrasyonu sırasında nasıl korunduğu ve bu süreçte mekânsal değişimlerin nasıl ortaya çıktığı değerlendirilmektedir. Araştırmada üç aşamalı bir metodoloji yürütülmüş; saha çalışmaları, arşiv belgeleri ve görsel materyaller ışığında 28 tescilli geleneksel konut yapısının işlevsel dönüşümlerinden söz edilmiş ayrıca yeniden işlev kazanan 7 konut detaylı olarak ele alınmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde ticari ve konaklama amaçlı kullanımlarda yapının özgün karakteri üzerinde daha fazla baskı oluşurken, kamu yararına yönelik işlev değişikliklerinde bu baskının daha sınırlı kaldığı gözlemlenmektedir. Ancak, işlev değişikliği tek başına yapının sürdürülebilir biçimde kullanılacağı anlamına gelmemektedir. Bazı yapılar yeni bir işleve kavuşturulmalarına rağmen hâlâ atıl durumda kalabilmekte; bu durum, sadece fiziksel değil, aynı zamanda yönetsel, ekonomik ve toplumsal boyutları da içeren kapsamlı bir yeniden işlevlendirme yaklaşımının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Uygun biçimde işlevlendirilen ve etkin bir şekilde kullanılan yapılar, yalnızca fiziksel varlıklarını korumakla kalmayıp, aynı zamanda kentsel bellekte yaşayan öğeler olarak varlıklarını sürdürmektedir. Bu tür yapıların kullanım sürekliliği sağlandığında, hem mekânsal sürdürülebilirliğe katkı sunulmakta hem de tarihi dokunun çağdaş yaşama entegre edilmesi için güçlü bir zemin oluşturulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeniden işlevlendirme, geleneksel konut, mekânsal değişim, Edirne, Maarif Caddesi.

Giriş

Tarihi kentler, geçmişten günümüze uzanan çok katmanlı yapılarıyla, yalnızca fiziksel çevreyi değil, aynı zamanda sosyo-kültürel hafızayı da içinde barındıran dinamik mekânlardır. Tarihi kent dokularında yer alan geleneksel konut yapıları, sadece birer barınma mekânı olmanın ötesinde, dönemin yaşam biçimlerini, kültürel değerlerini ve mimari anlayışlarını yansıtan özgün belgelerdir. 1999 ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Yönetmeliği'ne (URL-1) göre, sivil mimari, bir toplumun kültürünün temel ifadesidir ve bölgesi ile olan ilişkisini gösterirken dünyanın kültürel çeşitliliğini yansıtır.

Ancak zamanla değişen sosyal, ekonomik, işlevsel, fiziksel, çevresel ve yasal koşullar, bu yapıların özgün işlevleriyle kullanılmasını zorlaştırmakta, hatta kimi durumlarda tamamen atıl duruma düşmelerine neden olmaktadır (Pereira vd. 2004, s. 733). Değişim, bir yandan yeni ihtiyaçlara cevap verebilecek mekân ve yapıların ortaya konmasını gerekli kılar; diğer yandan, kendi döneminin gereksinimlerine göre inşa edilmiş ancak artık işlevini yitirmiş, fiziksel olarak ise varlığını sürdüren yapıların nasıl korunacağı ve değerlendirileceği sorusunu gündeme getirmektedir (Benian ve Mısırlı, 2022, s. 96). Bu noktada belki de en zor olanı geleneksel konutları korumaktır (Yürekli ve Yürekli, 2007). Kullanım dışı kalan yapılar arasında özellikle konutlarda görülen yoğun bozulma ve buna bağlı nitelik kaybı, önemli mimari eserlerin yok olmasına yol açmaktadır (Aksoy, 2024, s. 295). Ayrıca değişen ve gelişen dünyada yaşam tarzındaki farklılaşmalar, kentlerin kendine özgü kimliklerini yansıtan geleneksel konutların terk edilmesini de hızlandırmıştır (Ertaş Beşir ve Bekar, 2020, ss. 419-420).

Bu doğrultuda, tarihi yapıları çağdaş yaşama entegre etmenin etkili yollarından biri olarak yeniden işlevlendirme kavramı öne çıkmaktadır. Yeniden işlevlendirme; yapıların tarihsel ve kültürel kimliğini koruyarak, çağdaş gereksinimlerine uygun biçimde yeni kullanımlar kazandırılmasını amaçlayan bir koruma stratejisidir (Bergsman, 2003, s. 66; Vafaie vd., 2023, s. 1). Bu yaklaşım, sadece fiziksel korumayı değil, aynı zamanda yapının ekonomik, sosyal ve kültürel sürdürülebilirliğini de sağlamayı hedeflemektedir (Mısırlısoy ve Günçe, 2016a). Tarihi binaların yeniden kullanımı; bir yerin biçimine, karakterine, yapısına ve tarihi bütünlüğüne saygı duyan yeni kullanım(lar) bulmayı gerektirmektedir (İjla ve Broström, 2015, s. 54; URL-2). Ayrıca yeniden işlevlendirme, binaların tarihi değerine saygı gösterirken yapıyı çevrenin yenilenmesinde de önemli bir rol oynamalıdır (Langston, 2008, s. 2). Tarihi bir yapıya önerilen işlevin uygun olması ve kullanıcılar tarafından kabul görmesi, yapının topluma hizmet etmesini, sağlıklı biçimde korunmasını ve sürdürülebilirlik ile yaşanabilirlik açısından katkı sağlamasını mümkün kılmaktadır (Urak, 2002, s. 46).

Geleneksel konutların korunması özgün kullanımlarıyla sağlanabilmekle birlikte, mekânlarının zamanla modern toplumun ihtiyaç ve isteklerini karşılayamaz hale gelmeleri, teknolojik ve sosyo-kültürel değişimlerin etkileri, onları farklı işlevlerle değerlendirilerek kullanılmasına imkân vermektedir (Mısırlısoy & Günçe, 2016b, s. 157). Uygun koşullar sağlandığında, bu yapıların yeniden işlevlendirilmesi kullanım açısından daha verimli olabilmektedir (Aksoy, 2024, s. 296). Geleneksel konutların yeni işlevlere uyarlanması ve yeniden kullanımında ise, 1999 ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü (URL-1), yapıların kabul edilebilir bir yaşam standardına yükseltilirken, bütünlüğünün, karakterinin ve biçiminin saygı görmesi gerektiğini vurgular. Ayrıca geleneksel mimari biçimler hala kullanılıyorsa, gerçekleştirilecek müdahalelerin toplumun kabul edeceği etik kurallar çerçevesinde yapılabileceğini belirtir.

Geleneksel konutların yeniden işlevlendirilmesinde bir takım temel nedenler bulunmaktadır. Altyapı yetersizliği, eskime ve kullanım zorlukları, kişilerin yeni ve modern yapılarda oturma isteği gibi nedenler ile (Madran ve Özgönül 2011, s. 42) özellikle servis mekânları, ısıtma ve aydınlatma gibi temel öğelerin günümüz yaşam koşulları karşısında yetersiz kalması (Gültekin, 2007, s. 270; Madran & Özgönül 2011, s. 45) bu konutların güncel konfor koşullarına adapte edilmesini beraberinde getirmektedir. Ayrıca tarihi yapıların rehabilitasyonunun ve yeniden işlevlendirilmesinin ekonomik, çevresel ve sosyal faydaları yeniden kullanımı sürdürülebilir kalkınmanın vazgeçilmez bir bileşeni haline getirir (Bullen ve Love, 2009, s. 352; Orhan ve Yıldız, 2022; Yung ve Chan, 2012, s. 352;). Yeniden işlevlendirme süreci, aynı alanda yıkım ve yeniden inşa işlemleri için gereken süreyi de kısaltmakta olup bu yöntem finansman maliyetini de azaltmaktadır (İjla ve Broström, 2015, s. 54; Johnson, 1996, ss. 209-230; Velthuis ve Spennemanns, 2007, s. 45).

Geleneksel konutların yaşatılabilmesinde yeniden işlevlendirmenin rolü büyükken, bu süreçte mekânsal değişimlerin meydana gelmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bu bağlamda geleneksel konutlarda yaşanan değişimler temelde beş başlık altında incelenebilmektedir (Perker ve Akıncıtürk, 2011, ss. 33-34).

İptal Etme: Konutta yer alan bazı yapı elemanlarının ya da belirli mekânların kullanım dışı bırakılmasıdır. Geleneksel konutlarda en sık iptal edilen yapı öğeleri kapı ve pencereler olurken; iptal edilen mekânlar arasında merdiven evleri, sofalar ve odalar öne çıkmaktadır. Bölme: Oda, sofa gibi mevcut mekânların fiziksel olarak ayrılması ya da parçalanmasıdır. Dönüştürme: Oda veya sofanın tamamının ya da bir kısmının, özellikle mutfak, banyo ve tuvalet gibi ıslak hacimlere çevrilmesidir. Genişletme: Konut içindeki mekânların, yeni ihtiyaçlar doğrultusunda mevcut boyutlarının yetersiz kalması sebebiyle büyütülmesidir. Ekleme: Mekânsal ya da kütsel düzeyde yapılan ilavelerdir. Geleneksel konutlarda en çok ekleme yapılan alanlar ıslak hacimler, odalar, giriş holleri ve merdiven evleri gibi mekânlardır (Perker ve Akıncıtürk, 2011, ss. 33-34).

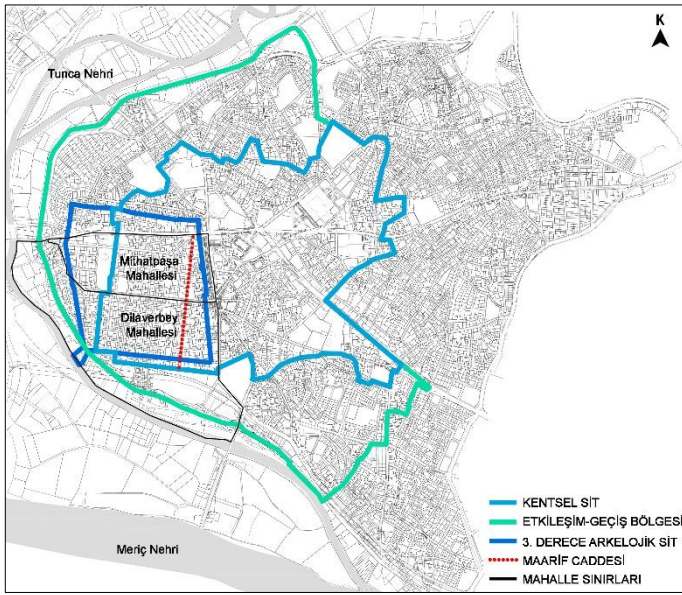
Bu çalışmanın amacı, Edirne'nin tarihi dokusunu barındıran Kaleiçi Bölgesi'nde yer alan ve önemli bir kentsel aks konumundaki Maarif Caddesi üzerinde bulunan geleneksel konutların geçirdiği işlevsel dönüşüm ile buna bağlı olarak gerçekleşen mekânsal değişimi incelemektir. Çalışmada, söz konusu caddedeki geleneksel konutların günümüzde üstlendikleri yeni işlevler doğrultusunda nasıl dönüştükleri ve bu dönüşümün fiziksel/mekânsal yapıya etkileri ele alınmıştır. Bu çerçevede, farklı kullanım türlerine dönüştürülmüş seçili geleneksel konutlar örneklem olarak alınarak, her bir yapının geçirdiği değişim süreçleri analiz edilmiştir. Böylece, hem kentsel belleğin korunması hem de işlevsel sürekliliğin sağlanması açısından önemli veriler elde edilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda tarihsel sürekliliğe dair veriler elde edilerek geleneksel konutların özgün plan şemalarının ne kadar korunabildiğine yönelik çıkarımlar yapılmıştır. Ayrıca işlevsel dönüşüme ilişkin veriler konutların hangi yeni işlevlere (ofis, butik otel, ticaret vb.) dönüştüğü ve bu işlevlerin sokak ölçeğinde nasıl karşılık bulduğunu göstermiştir. Mekânsal değişime dair veriler ise plan kurgusunda meydana gelen dönüşümlerin okunmasını sağlamıştır. Elde edilen bu veriler geleneksel dokunun korunması gerekli unsurlarına dair somut veriler sağlayarak kentsel koruma politikaları geliştirmede ve hangi mekânsal öğelerin korunarak, hangilerinin dönüştürülerek kullanılabileceğini göstermek adına restorasyon ve yeniden işlevlendirme projelerinde kullanılmasını mümkün kılmaktadır.

Materyal ve Yöntem

Edirne, Osmanlı'nın başkentlerinden biri olması dolayısıyla, zengin bir kültürel mirasa sahip olup tarihi kent dokularının özgün örneklerinden birini teşkil etmektedir. Çalışmanın materyalini oluşturan Maarif Caddesi, Edirne kent merkezinde yer alan ve Osmanlı dönemi sivil mimarlık örneklerini barındıran geleneksel konut dokusuyla dikkat çeken önemli bir kentsel akstır. Kentsel belleğin taşıyıcısı niteliğindeki bu cadde, canlı bir kentsel arter olarak işlev görmek; kentin kamusal ve ticari hareketliliğinin yoğunlaştığı Saraçlar Caddesi ile olan ilişkisi sayesinde, tarihsel süreklilik ile güncel kentsel dinamiklerin kesişim noktasında konumlanmaktadır. Bu yönüyle, söz konusu cadde hem kentsel kimliğin korunması hem de dönüşüm süreçlerinin anlaşılması açısından stratejik bir örnek teşkil etmektedir. Cadde üzerinde yer alan birçok tescilli yapının günümüzde yeni işlevlerle kullanılmaya başlaması, kentsel belleğin canlı tutulmasını sağlasa da, bu dönüşüm süreci; plan organizasyonu, iç mekân kullanımı ve çevresel ilişkiler gibi değişimleri beraberinde getirmektedir.

Maarif Caddesi, kentsel sit ve 3. derece arkeolojik sit alanında yer almaktadır. Günümüzde Atatürk Bulvarı (Londra Asfaltı) ile Darülhadis Caddesi arasında, Mithatpaşa Mahallesi ile Dilaverbey Mahallesi sınırlarında, yaklaşık 650 metre uzunluğundadır (Şekil 1).

Şekil 1.
Maarif Caddesi'nin tarihi kent merkezindeki konumu

Bu tarihi sokak Edirne'nin ticaret merkezi olan Saraçlar Caddesi'nin batısında, Ali Paşa Çarşısı'nın iki sokak batısında ve çarşıya paralel bir şekilde devam etmektedir. Cadde üzerindeki 19. ve 20. yüzyıllara ait sivil mimarlık örnekleri özellikle dikkat çekmektedir. Bunlardan biri heykeltıraş İlhan Koman'a ait neoklasik etkiler taşıyan geleneksel konuttur. Yapı Kaleiçi'ndeki 1905 büyük yangınından sonra, 1908 yılında Rum Doktor Dimsa tarafından Rum mimar ve ressamlara yaptırılmıştır (Dündar, 2024, s. 266). Bununla birlikte cadde üzerinde caddeye kimliğini veren anıtsal yapılar da bulunmaktadır. Bunlar arasında yer alan Edirne Büyük Sinagogu Kaleiçi'nde 1905 yangını sonrasında zarar gören sinagogların yerine 1907 yılında Fransız Mimar France Depre tarafından tek büyük bir sinagog olarak inşa edilmiştir (Tunca, 2010, s. 248). Bir diğer eser kentteki su terazileri arasında mimarisiyle dikkat çeken 1906 tarihli Maarif Su Terazisi'dir (Köylüoğlu, 2001), Gayrimüslimlere ait okul binalarından 1885

tarihli Rum Zappeion Kız Okulu (Emniyet Müdürlüğü Misafirhanesi-Polis Evi) ile 1908 tarihli Hristos Rum Erkek Mektebi (Eski Özbek Ticaret Deposu) de Maarif Caddesi üzerinde yer almaktadır (Arslan Çinko ve Eres, 2022, s. 110). Bir diğer eser ise 19. yüzyıl sonlarında inşa edilmiş olduğu düşünülen, neoklasik etkiler gösteren ve bir dönem Eski İl Özel İdare olarak kullanılmış olan yapıdır. Maarif Caddesi'nde toplam 33 tescilli yapı bulunmakta olup bu yapılardan 5 tanesi anıtsal, 28 tanesi sivil mimarlık örneğidir (Şekil 2). Bu caddede yer alan tescilli yapıların isimleri, ada ve parselleri, eski işlevleri, yeni işlevleri, yapıların kullanım durumu ve fotoğrafları ise Tablo 1'de yer almaktadır.

Maarif Caddesi'nde yer alan tescilli yapıların işlevleri değerlendirildiğinde, 10 geleneksel konut, 1 Cumhuriyet Dönemi konut, 4 işletme (ticari yapı), 3 konaklama, 2 ofis, 2 sivil toplum kuruluşu, 1 sivil toplum kuruluşu-müze ortak kullanım, 1 adet eğitim yapısı, 1 kamu kurumu, 1 kamu kurumu-sivil toplum kuruluşu ortak kullanım, 1 dini yapı, 1 su terazisi, 2 restorasyon aşamasında olan yapı, 2 mail-i inhidam/yok olan yapı mevcuttur. 10 geleneksel konuttan 3'ü aktif olarak kullanılmakta olup diğer 7 konut atıl durumdadır (Şekil 3).

Makale kapsamında, işlevi değişen ve günümüzde aktif olarak kullanılan ve bilgi / belgelerine ulaşılabilen 2, 5, 8, 22, 23, 26 ve 27 numaralı geleneksel konutların detaylı incelemesi yapılmıştır.

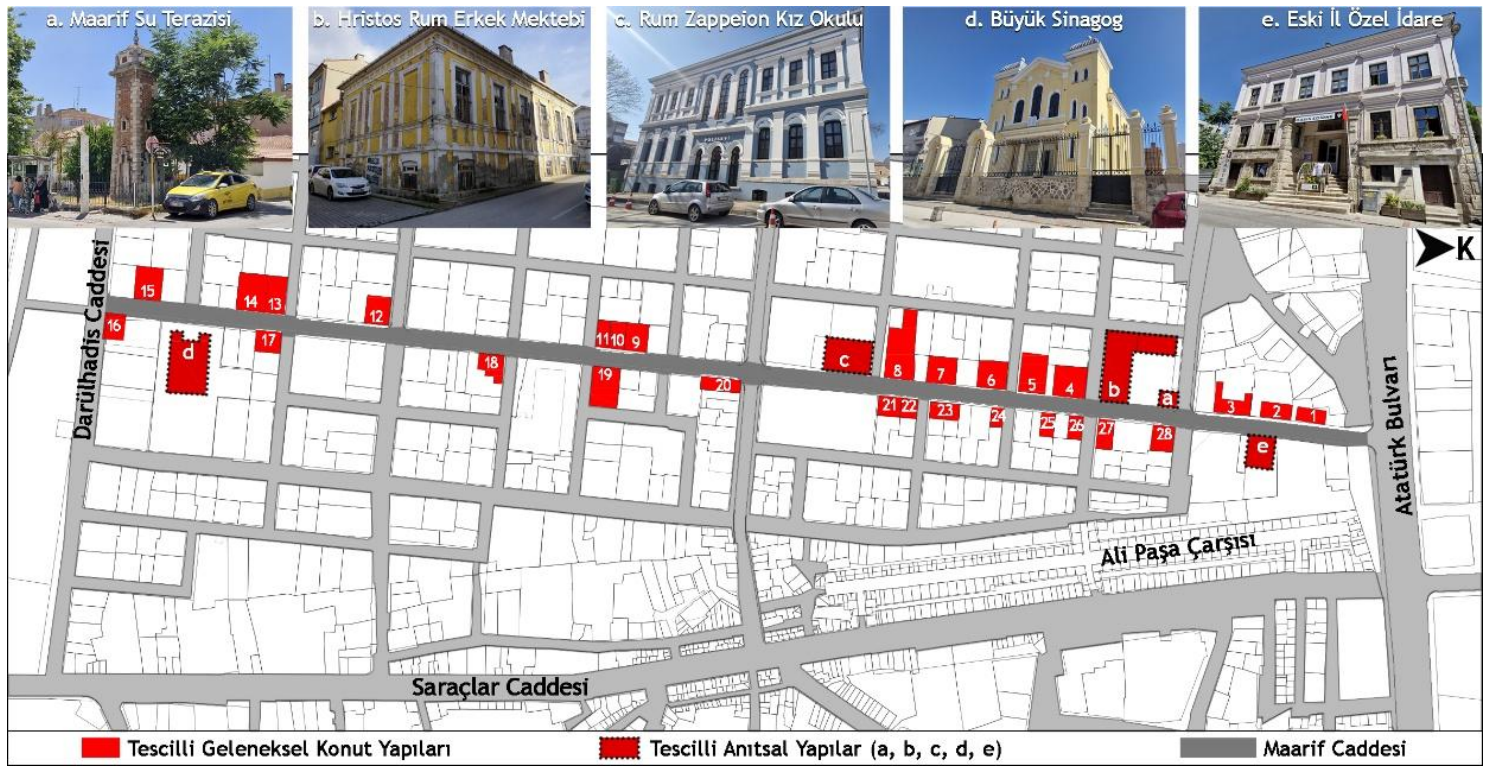
Maarif Caddesi kapsamında gerçekleştirilen bu çalışmada, geleneksel konutların yeniden işlevlendirilmesi sürecinde özgün nitelikleri ile çağdaş kullanım biçimleri arasındaki mekânsal değişim analizi 3 aşamada yürütülmüştür. Birinci aşamada saha gezisi yapılarak caddede yer alan tescilli yapıların günümüzdeki kullanım durumu (aktif/pasif durum), yeni işlevleri, mekânsal değişimleri ve fiziki durumları analiz edilmiş, fotoğrafları çekilmiş ve belgeleme çalışması yapılmıştır. Yerinde yapılan analizlerde özellikle yapıların yeni kullanım sonrasındaki mekânsal durumları kroki olarak çizilmiş, ardından dijital ortama aktarılmıştır. İkinci aşamada, Maarif Caddesi'nde yeniden işlevlendirilen 7 adet geleneksel konuta ait özgün mimari özellikleri belgeleyen rölöve çizimleri, restitüsyon çizimleri, arşiv fotoğrafları ve envanter fişleri gibi belgelere Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden ulaşılmıştır. Ele alınan 7 yapının tamamına ait belgelere erişilmiş olup, bu belgelerde yer alan rölöve, restitüsyon çizimleri ve restorasyon projelerine ait plan çizimleri incelenmiştir. İncelenen 7 yapı içerisinde restitüsyon çizimi mevcut olanların restitüsyon çizimleri, restitüsyon çizimleri mevcut olmayan yapıların rölöveleri kullanılmıştır. Restitüsyon çizimi, belgelere dayanarak yapının ilk veya özgün dönemlerine ait çizimi olması ve özgün mekânsal organizasyonu temsil etmesi sebebiyle kullanılmıştır. Üçüncü aşamada ise elde edilen veriler doğrultusunda, yapıların yeniden işlevlendirilme sürecinde geçirdikleri mekânsal dönüşümler detaylı olarak değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, her bir yapının eski (özgün) durumu ile yeni kullanım durumu karşılaştırılmış, özellikle plan organizasyonlarındaki değişiklikler, bazı yapılardaki avlu müdahaleleri ve özgün mekânsal niteliklerin korunma düzeyleri analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, yeniden işlevlendirme sürecinin geleneksel konutların mekânsal düzenine yansımaları analitik bir çerçevede yorumlanmıştır.

Maarif Caddesinde Yeniden İşlevlendirilen Konutların Analizi

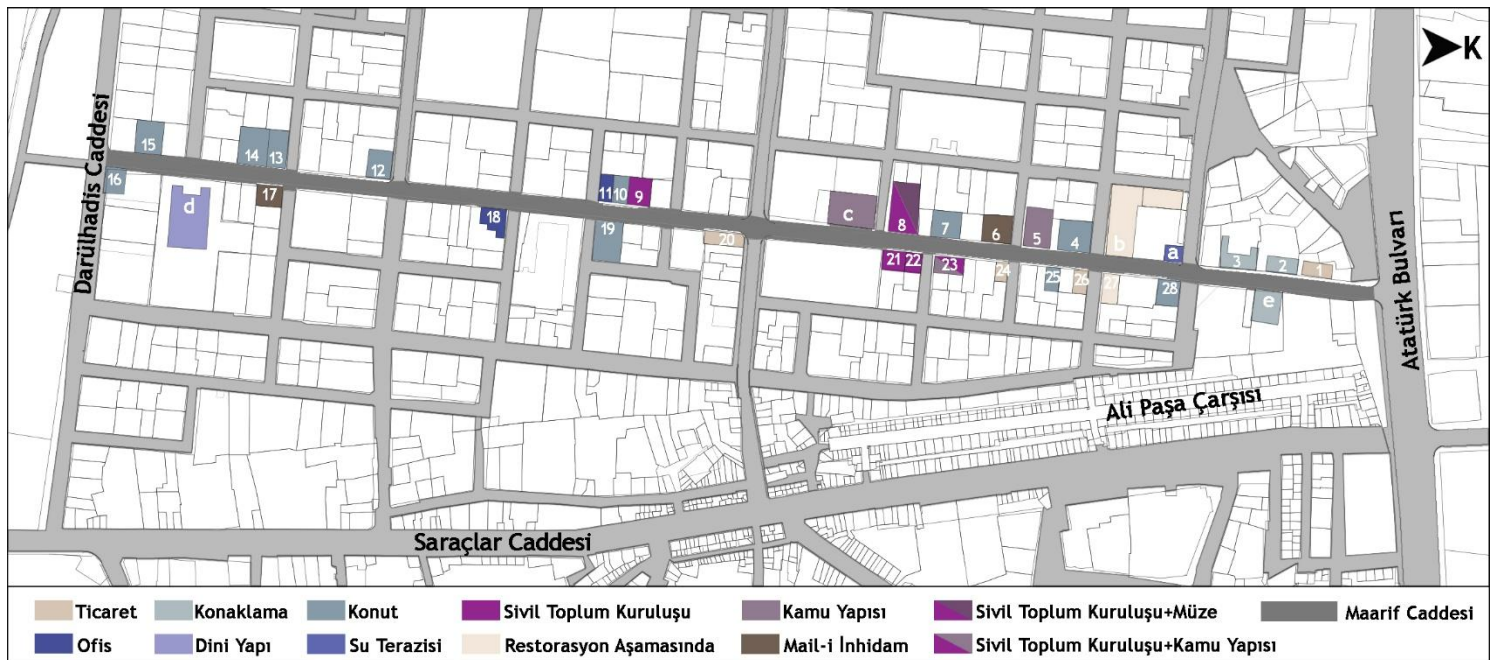
İncelenen yapıların değişim durumları planlar üzerinden analiz edilmiştir. Bu kapsamda yapıların Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu arşivinden elde edilen tüm kat planlarının çizimleri ile mevcut durumları karşılaştırılmıştır. İncelenen geleneksel konutlar, farklı işlevlere sahip yapı tiplerinden seçilmiş

olup, bu tercih fonksiyonel çeşitliliğin mekânsal düzenlemelere olan etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca söz konusu yapıların aktif olarak kullanılıyor olması seçim nedenlerindendir. Bu kapsamda incelenen konutlardan ikisi konaklama işlevine, biri kamu kurumu kullanımına, biri ticari kullanıma, biri eğitim yapısı işlevine, biri müze ve sivil toplum kuruluşu ortak kullanımına, biri ise kamu kurumu ile sivil toplum kuruluşunun ortak kullanımına dönüştürülerek günümüzde hizmet vermektedir.

Şekil 2.
Maarif Caddesi'ndeki tescilli yapılar

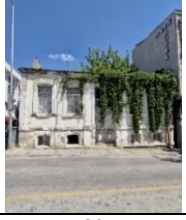

Şekil 3.
Maarif Caddesi'ndeki tescilli yapının işlevleri

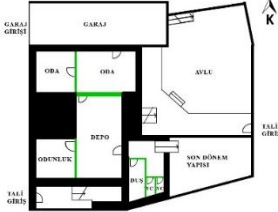
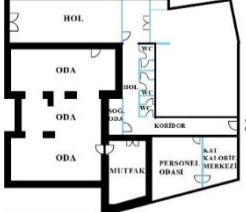
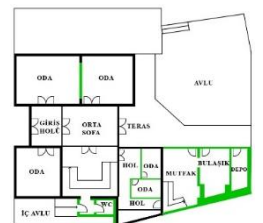
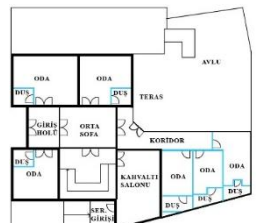
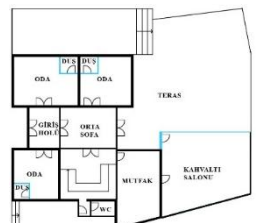
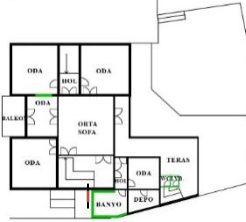
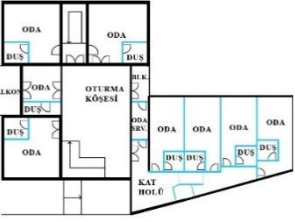
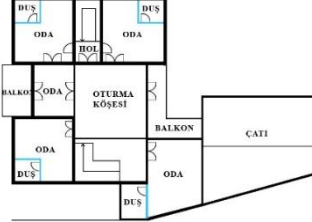
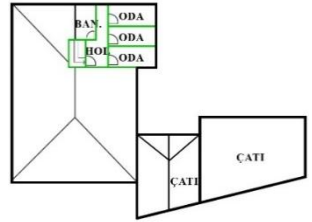
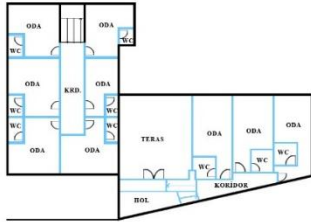
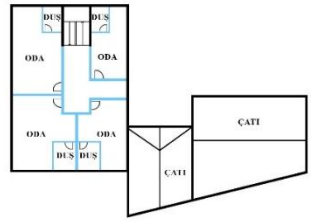

Tablo 1.

Caddede yer alan tescilli yapıların isimleri, ada ve parselleri, eski işlevleri, yeni işlevleri ve kullanım durumu

Yapı Adı	Tavacığer Köftçesi	Antik Hotel	Anıl Hotel	Cumhuriyet Dönemi Konut	İlhan Koman Evi	Melek Anne Ev Yemekleri	Oral Onur Evi
Yapı Fotoğrafı							
Yapı No	1	2	3	4	5	6	7
Ada/Parsel	3232/5	3232/6	3232/7	3225/3	3225/4	3221/2	3221/3
Eski/Yeni İşlev	Konut/Restoran	Konut/Otel	Konut/Otel	Konut/Konut	Konut/Kamu Kurumu	Konut/-	Konut/Konut
Kullanım Durumu	Aktif	Aktif	Pasif	Aktif	Aktif	Yanmış	Pasif
Yapı Adı	Kırkpınar Evi	Trakya Gazeteciler Derneği	Konut	Avukatlık Ofisi	Konut	Konut	Konut
Yapı Fotoğrafı							
Yapı No	8	9	10	11	12	13	14
Ada/Parsel	3221/5	3425/3	3425/4	3425/5	3452/2	3460/2	3460/3
Eski/Yeni İşlev	Konut/Müze+STK	Konut/STK	Konut/Konut	Konut/Ofis	Konut/Konut	Konut/Konut	Konut/Konut
Kullanım Durumu	Aktif	Aktif	Pasif	Aktif	Pasif	Aktif	Pasif
Yapı Adı	Konut	Konut	Konut	Avukatlık Ofisi	Konut	Eczane	Türkiye Polis Emeklileri Sosyal Yardım Derneği
Yapı Fotoğrafı							
Yapı No	15	16	17	18	19	20	21
Ada/Parsel	3477/26	3459/11	3459/3	3431/1	3428/3	3427/1	3212/3
Eski/Yeni İşlev	Konut/Konut	Konut/Konut	Konut/-	Konut/Ofis	Konut/Konut	Konut/Bir Kısmı Eczane	Konut/STK
Kullanım Durumu	Pasif	Pasif	Mail-i İnhidam	Aktif	Aktif	Bir Kısmı Aktif	Aktif
Yapı Adı	Motorlu Taşıt Sürücüler Kursu	Dr. Fatma Şakir Memik Kadın Merkezi	Sakız Hanım Restoran	Konut	Çiğerci Niyazi Usta	Otel	Konut
Yapı Fotoğrafı							
Yapı No	22	23	24	25	26	27	28
Ada/Parsel	3212/1	3222/6-7	3222/1	3224/7	3224/1	3234/7	3234/1
Eski/Yeni İşlev	Konut/Eğitim	Konut/Kamu Kurumu+STK	Konut/Restoran	Konut/Konut	Konut/Restoran	Konut/Otel	Konut/Konut
Kullanım Durumu	Aktif	Aktif	Aktif	Bir Kısmı Aktif	Aktif	Restorasyon Aşamasında	Pasif

Tablo 2.
Yeniden işlevlendirilmiş geleneksel konutların kat planları ve mekânsal değişim

	Kat Planları	Kat Planları	Özgün Mekansal Organizasyonun Korunma Düzeyi
2 Antik Hotel	Bodrum Kat Planı (25.09.1997 tarih ve 4228 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve)	Bodrum Kat Planı (30.04.1998 tarih ve 4654 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
			
	Değerlendirme: Rölöve ve restorasyon planı karşılaştırıldığında; rölövede garaj olarak gösterilen kısım taşlık ve lokanta girişi olarak işlev değiştirmiştir. Oda, odunluk ve depo kısımlarındaki muhdes duvarlar kaldırılarak restorasyon planında lokanta olarak işlevlendirilmiş ve mekâna vestiyer ile soğuk oda eklenmiştir. Muhdes ekler olan duş ve wc kısımları kaldırılarak restorasyon planında mutfak olarak işlev değiştirmiştir. Avlu bölümünün bir kısmı kapatılarak wc-lavabo olarak kullanılması planlanmıştır. Restorasyon planı ile günümüzdeki kullanım kıyaslandığında ise plan şemasında sadece çamaşıranenin kaldırılarak personel odasının genişletilmiş olduğu görülmektedir.		
	Zemin Kat Planı (25.09.1997 tarih ve 4228 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve)	Zemin Kat Planı (30.04.1998 tarih ve 4654 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
			
	Değerlendirme: Rölöve ve restorasyon planı karşılaştırıldığında; restorasyon projesinde odalara duş-wc hacimleri eklenmiştir. Ana merdiven kısmının sağında yer alan 2 oda ve hol hacimlerine ait muhdes duvarlar kaldırılarak daha geniş bir hacim elde edilmiş ve kahvaltı salonu olarak işlev değiştirmiştir. Restorasyon planı ile günümüzdeki kullanım kıyaslandığında ise odalarda yer alan wc yerleri değişmiş ve ana merdivenin sağında yer alan kahvaltı salonu mutfak olarak işlevlendirilmiştir.		
	1. Kat Planı (25.09.1997 tarih ve 4228 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve)	1. Kat Planı (30.04.1998 tarih ve 4654 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
			
	Değerlendirme: Rölöve ve restorasyon planı karşılaştırıldığında; odalara duş-wc hacimleri eklenmiştir. Orta sofa ile ana merdiveni ayıran camekan duvar kısmı kaldırılmıştır. Orta sofanın sağında yer alan ve terase çıkan koridor alanına oda servis birimi, teras alanına ise odalar eklenmiştir. Restorasyon planı ile günümüzdeki kullanım kıyaslandığında ise odalarda yer alan wc yerleri değişmiş, sonradan eklenen oda birimleri kaldırılarak tek bir oda ve duş hacmi eklenmiştir. Orta sofa ile ana merdiveni ayıran camekan duvar ise tekrar eklenmiştir.		
	Çatı Kat Planı (25.09.1997 tarih ve 4228 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve)	Çatı Kat Planı (30.04.1998 tarih ve 4654 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
			
	Değerlendirme: Rölöve ve restorasyon planı karşılaştırıldığında; mekânsal organizasyonda köklü değişimler görülmektedir. Rölövede sadece 3 oda ve bir duş mekânı yer almakta olup diğer alanlar kullanıma kapalı iken restorasyon planında çatı katının tamamı kullanıma açılmış ve yeni oda mekânları oluşturulmuştur. Günümüzdeki kullanımda ise çatı katının tamamı kullanılmakta olup 4 oda ve içlerinde duş-wc mekânları yer almaktadır.		

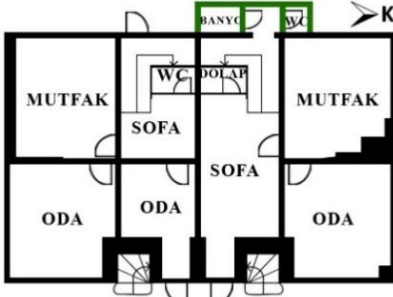
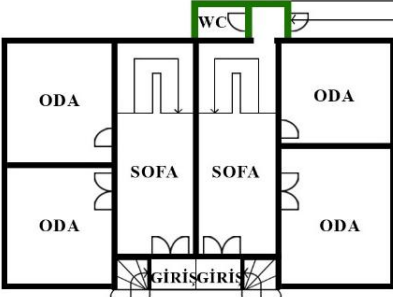
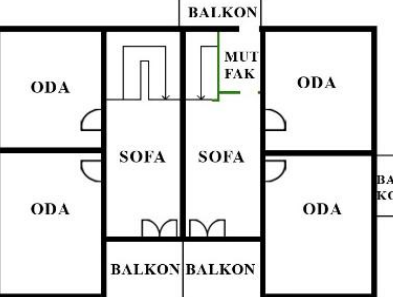
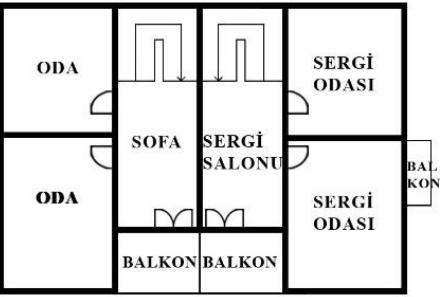
Tablo 2. (Devam)

Yeniden işlevlendirilmiş geleneksel konutların kat planları ve mekânsal değişim

	Kat Planları	Kat Planları	Özgün Mekansal Organizasyonun Korunma Düzeyi
5 İlhan Koman Evi	Bodrum Kat Planı (14.07.2005 tarih ve 467 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve)	Bodrum Kat Planı (09.09.2005 tarih ve 563 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Rölöve ve restorasyon planı karşılaştırıldığında plan şemasında herhangi bir değişiklik bulunmamaktadır. Restorasyon planı ile günümüzdeki kullanım kıyaslandığında ise depo olarak belirtilen kısımlar kuruma ait dosyaların saklandığı arşiv olarak; hol bölümü ise hareketli dolapların yer aldığı açık bir depo olarak kullanılmaktadır. Merdivenin üzerinde yer alan depo hacminin önünde ise dolap ve masalar yer almakta olup hacim kullanılmamaktadır. Mutfak, kazan dairesi ve depo ise aynı işlevleriyle kullanılmaya devam etmektedir.		
	Zemin Kat Planı (14.07.2005 tarih ve 467 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve)	Zemin Kat Planı (09.09.2005 tarih ve 563 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Rölöve ve restorasyon planı karşılaştırıldığında plan şemasında herhangi bir değişiklik bulunmamaktadır fakat günümüzde yapılan yerinde incelemede yapıda yeni işleve uygun kullanımlar getirildiği belirlenmiştir. Günümüzde; kırmızı ile gösterilen kapı yoktur. Giriş holü aynı konumda korunmuş, ancak işlevi değişerek kamuya açık bir karşılama ve yönlendirme alanı haline gelmiştir. Oda olarak işlev gören mekânlar ofis işlevi ile yeniden tanımlanmış, böylece özel kullanım alanları kamuya hizmet eden mekânlara dönüşmüştür. Bahçe ve teras aynı işlevleriyle kullanılmaya devam etmektedir.		
	1. Kat Planı (14.07.2005 tarih ve 467 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve)	1. Kat Planı (09.09.2005 tarih ve 563 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Rölöve ve restorasyon çizimleri karşılaştırıldığında plan şemasında herhangi bir değişiklik bulunmamaktadır. Günümüzde ise konut kullanımından kamu hizmetine geçiş sürecinde mekânsal kullanımda farklılıklar görülmektedir. Mavi ile gösterilen kısma separatör eklenmiştir. Orta mekânda yer alan sofa günümüzde "bekleme alanı" olarak işlev kazanmış olup yapının kamusal karakterini vurgulamaktadır. Salon günümüzde toplantı odası olarak, diğer odalar ise idare odaları ve ofis gibi kurumsal birimler olarak kullanılmaktadır. Depo olarak kullanılan kısım ise günümüzde mescit olarak kullanılmaktadır. Yeni kullanım şemasında, simetrik plan düzeni ve cephe özellikleri korunarak, mevcut duvarlara müdahale edilmeden, sadece işlevlerin değişimi ile kamu hizmetine uygun şekilde yeniden işlevlendirildiği görülmektedir. Bu durum, yapının özgün mimari karakterini koruyarak güncel ihtiyaçlara yanıt verecek biçimde esnek mekânsal dönüşüm potansiyelini başarıyla kullandığını göstermektedir.		

Tablo 2. (Devam)

Yeniden işlevlendirilmiş geleneksel konutların kat planları ve mekânsal değişim

	Kat Planları	Kat Planları	Özgün Mekansal Organizasyonun Korunma Düzeyi
8 Kırkpınar Evi	Bodrum Kat Planı (26.09.2002 tarih ve 7360 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve) 		Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: İki farklı oturma sahip olan yapı, bitişik nizamlı ikiz evler şeklindedir. Sağdaki kısmı günümüzde Türk yağlı güreşinin tarihini ve kültürünü yansıtan bir müze olarak işlev görmektedir. Soldaki kısım ise henüz kullanılmamakta olup içerisinde ofis mobilyaları bulunmaktadır. Müze yapısında; rölövede yeşil ile gösterilen muhdes banyo ve wc kısımları günümüzde yer almamaktadır. Sofada yer alan dolap wc olarak, oda ise depo olarak kullanılmaktadır. Mutfak işlevini korumuş olup günümüzde de derneğe hizmet vermektedir. Batıdaki yapıda ise mutfak atıl bir haldedir ve odalar da depo olarak kullanılmaya başlanmıştır. Zemin Kat Planı (26.09.2002 tarih ve 7360 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve) 		Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Müze yapısında; doğuda yer alan girişin önü masa ile kapatılmış olup girişler batıda yer alan bahçeden geçilerek yapılmaktadır. Sofa ve odalar günümüzde pehlivanların giydiği kispetlerin, yağ testilerinin, zembillerin ve altın kemer gibi eşyaların sergilendiği ayrıca cazgır, yağcı ve müzisyenleri temsil eden mankenlerin geleneksel kıyafetleriyle sergilendiği mekanlar olarak kullanılmaktadır. Batıdaki yapıda ise; sofa ve odalar plan şemasını korumuş olup günümüzde kullanılmamaktadır. 1. Kat Planı (26.09.2002 tarih ve 7360 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve) 		Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Günümüzde müze yapısında batıda yer alan balkon ve muhdes mutfak yer almamaktadır. Sofa mekanında yağlı güreşin tarihini ve kültürünü yansıtan fotoğraflar yer almakta olup odalarda da ünlü pehlivanların resimleri yer almaktadır. Soldaki yapıda ise sofa ve odalar plan şemasını korumuş olup içlerinde ofis mobilyaları bulunmaktadır fakat günümüzde kullanılmamaktadır.		

Tablo 2. (Devam)

Yeniden işlevlendirilmiş geleneksel konutların kat planları ve mekânsal değişim

	Kat Planları	Kat Planları	Özgün Mekansal Organizasyonun Korunma Düzeyi
22 Motorlu Taşıt Sürücülere Kursu	Bodrum Kat Planı		Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Bodrum katın çizimleri 03.07.1992 tarih ve 1154 sayılı karar ile uygun bulunan rölövede yer almamakta olup bu sebeple günümüzdeki kullanımı değerlendirilememiştir.		
	Zemin Kat Planı (03.07.1992 tarih ve 1154 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve)		Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Rölöve ile günümüzdeki kullanım karşılaştırıldığında planda bazı işlevsel değişiklikler görülmektedir. Günümüzdeki düzenlemeye; kalem odası ve kurs odasını ayıran duvar biraz daha kısaltılarak tek bir mekân haline getirilmiş ve derslik olarak kullanılmaya başlanmıştır. Kurs odasının girişi kapatılarak sadece önceden kalem odası olan mekândan giriş sağlanmaktadır. Öğretmenler odası müdür odası olarak, doğudaki kurs odası ise ilk yardım odası olarak yeniden işlevlendirilmiştir. İlk yardım odasının içinde yer alan lavabo günümüzde atıl halde olup kullanılmamaktadır. Bay lavabo bay-bayan ortak lavabo olarak, bayan lavabo ise personel lavabosu olarak kullanılmaktadır.		
	1. Kat Planı (03.07.1992 tarih ve 1154 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve)		Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
23 Dr. Fatma Şakir Memik Kadın Merkezi Mithatpaşa Mahalle Muhtarlığı			
	Değerlendirme: Günümüzdeki düzenlemeye; batıda yer alan kurs odalarını ayıran duvar biraz daha kısaltılarak tek bir mekân haline getirilmiş ve derslik olarak işlevlendirilmiştir. Doğuda yer alan kurs odası öğretmenler odası olarak, arşiv ise memur odası olarak düzenlenmiştir. Salon kısmına ise ahşap malzemeden bir oda eklenerek arşiv olarak işlevlendirilmiştir.		
	Bodrum Kat Planı (09.01.2003 tarih ve 7474 sayılı karar ile uygun bulunan restitüsyon çizimi) ¹	Bodrum Kat Planı (09.01.2003 tarih ve 7474 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: İki farklı oturma sahip olan yapı, bitişik nizamlı ikiz evler şeklindedir. Sağdaki yapı Mithatpaşa Mahalle Muhtarlığı ve belediyenin bazı birimleri olarak kullanılmakta, soldaki yapı ise T.C. Edirne Belediyesi Dr. Fatma Şakir Memik Kadın Merkezi olarak hizmet vermektedir. Muhtarlık binasının bodrum katında yer alan giriş kullanılmamakta olup zemin kattan aşağı inilerek hacimlere ulaşım sağlanmaktadır. Günümüzdeki düzenlemeye muhtarlık binasında; restitüsyon çiziminde giriş holü ve 2 odanın bulunduğu, restorasyon projesinde ise giriş holü, depo, duş, lavabo, wc birimlerinin bulunduğu kısımdaki hacimler birleştirilmiş olup derslik olarak kullanılmaktadır. Restitüsyon çiziminde banyo olarak belirtilen, restorasyon projesinde ise yan yana yer alan iki banyo hacminin birleştirilmesi ile oluşturulan kafe birimi günümüzde hol olarak kullanılmakta ve birkaç eşya depolanmış haldedir. Restitüsyon çiziminde ve restorasyon projesinde yer alan mutfak birimi günümüzde boş bir oda halinde olup içerisinde wc yer almaktadır. Günümüzdeki düzenlemeye kadın merkezinde ise; restitüsyon çiziminde 3 adet oda, restorasyon projesinde ise giriş holü, depo, duş, lavabo, wc birimlerinin bulunduğu kısımdaki hacimler birleştirilmiş olup derslik olarak kullanılmaktadır. Restitüsyon çiziminde mutfak, restorasyon projesinde ısıtma merkezi olarak belirtilen kısım günümüzde boş oda şeklinde olup içinde wc yer almaktadır.		

¹ Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 20.12.2002 tarih ve 7455 sayılı kararı ile hazırlanan rölöve ve restitüsyon çizimlerinin yerinde görülmesine karar verilmiş olup 09.01.2003 tarih ve 7474 sayılı karar ile rölöve ve restitüsyon çizimleri uygun bulunmuştur. Restitüsyon çiziminde güvenilirlik analizleri yapılmamıştır. Ancak çizimler incelendiğinde rölövede bodrum katın bir kısmına girilemediği, kalan kısmın ise plan organizasyonu açısından restitüsyon çizimi ile aynı olduğu görülmüştür.

Tablo 2. (Devam)

Yeniden işlevlendirilmiş geleneksel konutların kat planları ve mekânsal değişim

	Kat Planları	Kat Planları	Özgün Mekansal Organizasyonun Korunma Düzeyi
23 Dr. Fatma Şakir Memik Kadın Merkezi Mithatpaşa Mahalle Muhtarlığı	Zemin Kat Planı (09.01.2003 tarih ve 7474 sayılı karar ile uygun bulunan restitüsyon çizimi)	Zemin Kat Planı (09.01.2003 tarih ve 7474 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Günümüzdeki düzenlemede muhtarlık binasında; restitüsyon çiziminde güneyde yer alan 2 adet oda, restorasyon projesinde ise 2 adet atölye olarak belirtilen odalar muhtar odası ve şehit aileleri ve gaziler derneği birimi olarak işlevlendirilmiştir. Restitüsyon çiziminde doğuda yer alan 4 adet oda, restorasyon projesinde ise atölye ve oturma birimleri olarak belirtilen kısımların plan şeması değişmiş olup günümüzde bir miktar açık alan bırakılıp birleştirilerek içerisinde kütüphane ve masanın yer aldığı bir birim haline dönüşmüştür. Günümüzdeki düzenlemede kadın merkezinde ise; restitüsyon çiziminde kuzeyde yer alan 2 adet oda, restorasyon projesinde ise 2 adet atölye olarak belirtilen odalar psikolog ve aile danışmanı odası olarak işlevlendirilmiştir. Sofaya ise çalışma masası eklenmiş olup danışma olarak işlevlendirilmiştir.		
	1. Kat Planı (09.01.2003 tarih ve 7474 sayılı karar ile uygun bulunan restitüsyon çizimi)	1. Kat Planı (09.01.2003 tarih ve 7474 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
26 Çiğerci Niyazi Usta			
	Değerlendirme: Günümüzdeki düzenlemede; muhtarlık binasında yer alan sofaya çalışma masaları eklenerek bir çalışma odası olarak değerlendirilmektedir. Güneyde yer alan oda müdür odası, onun üzerinde yer alan oda ise memur odası olarak işlevlendirilmiştir. Balkonlar arasına yer alan duvar kaldırılarak ortak bir balkon oluşturulmuştur. Kadın merkezinde yer alan 2 adet oda ise diyetisyen ve aile danışmanı odası olarak işlevlendirilmiştir.		
	Bodrum Kat Planı (23.09.2005 tarih ve 565 sayılı karar ile uygun bulunan restitüsyon çizimi ²)	Bodrum Kat Planı (15.01.2009 tarih ve 2282 sayılı karar ile uygun bulunan revize restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
26 Çiğerci Niyazi Usta	Değerlendirme: Restitüsyon çiziminde odunluk olarak belirtilen bodrum katı, restorasyon projesinde mutfak olarak işlevlendirilmiş olup günümüzde de mutfak olarak kullanılmaktadır. Gıda ürünlerinin saklanması için mutfaka buzhane deposu eklenmiştir. Rölövede yer alan bodrum girişi günümüzde mevcut değildir.		
	Zemin Kat Planı (23.09.2005 tarih ve 565 sayılı karar ile uygun bulunan restitüsyon çizimi)	Zemin Kat Planı (15.01.2009 tarih ve 2282 sayılı karar ile uygun bulunan revize restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Restitüsyon çiziminde yapıda 3 ayrı giriş bulunmaktadır. Bunlardan ortada yer alan kapı taşlığa, doğu ve batıdaki kapılar ise dükkan birimlerine açılmaktadır. Batıdaki dükkan biriminin içerisinde depo yer almaktadır. Onaylı restorasyon projesinde ise odaları birbirinden ayıran duvarların hepsi kaldırılmış olup tek bir mekan haline getirilmiş ve restoran olarak işlevlendirilmiştir. Günümüzdeki kullanımında ise yine restoran olarak kullanılmakta olup doğu kısmına pişirme alanı eklenmiştir.		

² Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 31.03.2005 tarih ve 283 sayılı kararı ile hazırlanan rölöve, 23.09.2005 tarih ve 565 sayılı karar ile de restitüsyon çizimi uygun bulunmuştur. Restitüsyon çiziminde güvenilirlik analizleri yapılmamıştır ancak çizimler incelendiğinde plan organizasyonu açısından rölöve ve restitüsyon çizimlerinin aynı olduğu görülmüştür.

Tablo 2. (Devam)

Yeniden işlevlendirilmiş geleneksel konutların kat planları ve mekânsal değişim

	Kat Planları	Kat Planları	Özgün Mekansal Organizasyonun Korunma Düzeyi
26 Cigerci Niyazi Usta	1. Kat Planı (23.09.2005 tarih ve 565 sayılı karar ile uygun bulunan restitüsyon çizimi)	1. Kat Planı Planı (15.01.2009 tarih ve 2282 sayılı karar ile uygun bulunan revize restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Restitüsyon çiziminde yer alan mutfak, onaylı restorasyon projesinde oda olarak işlevlendirilmiştir. Restorasyon projesinde odaların kapıları kaldırılarak bir geçiş sağlanmış olup günümüzde müşterilerin yemek yediği bir alan olarak kullanılmaktadır.		
27 Otel	Bodrum Kat Planı (22.01.2024 tarih ve 9877 sayılı karar ile uygun bulunan restitüsyon çizimi)	Bodrum Kat Planı (22.01.2024 tarih ve 9877 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Günümüzde otel olarak işlevlendirilen geleneksel konutun restorasyon projesi onaylanmış olup yapının büyük bir kısmı restore edilmiştir. Sadece bazı wc imalatları devam etmektedir. Restitüsyon ve restorasyon planı karşılaştırıldığında hole mutfak eklenmiş, ortada yer alan 2 adet küçük oda ise wc birimlerine dönüştürülmüştür. Sağda mavi ile gösterilen hacimler ise yapı ruhsatı olduğu için yıktırılmamış olan muhdes kısımlardır. Günümüzde otel aktif olarak kullanılmamakta beraber restorasyon projesine uygun plan şeması ile restore edilmiştir.		
	Zemin Kat Planı (22.01.2024 tarih ve 9877 sayılı karar ile uygun bulunan restitüsyon çizimi ³)	Zemin Kat Planı (22.01.2024 tarih ve 9877 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Restitüsyon ve restorasyon planı karşılaştırıldığında bazı odalara wc birimleri eklenmiştir. Muhdes kısımlara ise oda, personel odası ve wc birimleri eklenmiştir.		
	1. Kat Planı (22.01.2024 tarih ve 9877 sayılı karar ile uygun bulunan restitüsyon çizimi)	1. Kat Planı (22.01.2024 tarih ve 9877 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon projesi)	Yerinde yapılan inceleme sonucu günümüz kullanımındaki değişim
	Değerlendirme: Restitüsyon ve restorasyon planı karşılaştırıldığında bazı odalara wc birimleri eklenmiştir. Muhdes kısımlara ise oda, personel odası ve wc birimleri eklenmiştir.		

³ Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 22.01.2024 tarih ve 9877 sayılı kararı ile yapının rölöve ve restitüsyon çizimleri uygun bulunmuş olup bu çizimler incelendiğinde plan organizasyonu açısından aynı olduğu görülmüştür. Restitüsyon çiziminde güvenilirlik analizi yapılmış olup lejantında; 1. Yapıdan gelen izler, 2. Arşiv belgeleri (Fotoğraf, çizim, harita vb.), 3. Yapı içi karşılaştırmalı çalışma, 4. Analogik çalışma şeklinde numaralandırılmış ve restitüsyon çiziminde ilgili yerlere numaralandırılmalar yerleştirilmiştir. Restitüsyon çizimi yanında iletilen restitüsyon raporunda ise yapının incelendiğinde ilk yapıldığı zamanki plan şemasında olduğu ve plan bazında herhangi bir değişiklik yapılmadığının düşünüldüğü belirtilmiştir.

Değerlendirme

Bu çalışma, Edirne Maarif Caddesi'nde yer alan geleneksel konutların yeniden işlevlendirilme sürecinde geçirdiği mekânsal değişimleri plan düzleminde irdeleyerek, bütüncül bir değerlendirme sunmuştur. İncelenen 7 yapı özelinde yapılan analizler, yeni işlevin türüne bağlı olarak mekânsal dönüşümün yoğunluk ve biçiminin değiştiğini ortaya koymuştur.

Yapıların işlev değişimi, plan organizasyonları üzerinde etkili olmuş; özellikle yeni işlevin mekânsal gereksinimlerine uyum sağlamak amacıyla iç mekânlarda kapsamlı düzenlemeler, fiziksel eklentiler ve yerleşim değişiklikleri gibi yapısal müdahaleler yaygın olarak uygulanmıştır. Buna karşın Yapı 5 ise özgün plan şemasını büyük oranda koruyarak yalnızca kullanım işlevini dönüştürmüştür; bu da mekânsal sürekliliğin sağlanmasına katkı sunmuştur (Tablo 3).

Bu kapsamda; Yapı 2 (Antik Hotel) örneğinde, günümüze kadar gelen dönüşüm sürecinde hem dikey hem yatay dolaşım etkilenmiştir. Her kata duş-wc eklenmiş, çatı katı tamamen kullanıma açılarak yeni odalar oluşturulmuştur. Zemin katta 1997 rölövesinde kuzeyde bulunan bütün oda bölünerek iki küçük oda oluşmuştur. Ayrıca bodrum katında işlevsel dönüşümler gerçekleştirilmiştir. Otelin analizleri yapılırken ulaşılabilen en eski belgeler 25.09.1997 tarih ve 4228 sayılı karar ile uygun bulunan rölöve ve 30.04.1998 tarih ve 4654 sayılı karar ile uygun bulunan restorasyon projesi olup restitüsyon çizimleri yer almamaktadır. Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na yazılan 14.03.2001 tarihli bir dilekçede yapıdan Konak Oteli olarak bahsedilmektedir. Bu nedenle yapının 1997 tarihinde onaylanan rölövesinde de otel olarak kullanılma ihtimali bulunmaktadır.

Yapı 5 (İlhan Koman Evi), konuttan kamu binasına dönüştürülmüş, plan şeması büyük oranda korunmuştur. İç mekânlarda sadece işlevsel değişiklikler yapılmış; odalar ofis, toplantı salonu ve mescit gibi alanlara dönüştürülmüştür. Bu yapı, özgün karakterin korunarak güncel işlevlere uyum sağlanabileceğinin bir örneğini sunmaktadır.

Yapı 8 (Kırkpınar Evi) ikiz konut formundaki yapının kuzey kısmı müze olarak yeniden işlevlendirilmiş, sofa ve odalar sergi alanlarına dönüştürülmüştür. Güney kısmı ise henüz kullanılmamakta, ofis mobilyaları ile depo olarak değerlendirilmekte olup mekânsal süreklilik korunmuştur. Kırkpınar tarihini anlatan bir müze olarak işlevlendirilen yapı aynı zamanda sivil toplum kuruluşu tarafından da kullanılmaktadır. Plan şeması büyük oranda korunan yapının iç mekânlarda sadece işlevsel değişiklikler yapılmış; kullanımda olan yapıda bazı odalar depo olarak işlevlendirilmiştir. 2002 rölövesinde ise dışarıya muhdes tuvalet eklenmiştir. Müze işlevi, kültürel belleği koruma açısından önemli bir kazanım sunmakta olup geleneksel konutların müze olarak yeniden işlevlendirilmesine bir örnek sunmaktadır.

Yapı 22 (Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu) örneğinde, özgün konut kullanımı kurs binasına dönüşmüş, iç mekânlarda bölücü duvarların kısmen kaldırılmasıyla daha geniş mekânlar elde edilmiştir. Yapıya, ıslak hacim, arşiv ve müdür odası gibi yeni işlevler eklenmiştir.

Yapı 23 (Kadın Merkezi - Muhtarlık), bitişik nizamli ikiz yapı karakterinde olup kamuya yönelik çok işlevli bir birim olarak düzenlenmiştir. Restitüsyon çizimleri ve restorasyon projeleri karşılaştırıldığında, birçok birimin birleştirilerek derslik, danışma, kütüphane gibi kamusal alanlara dönüştürüldüğü görülmektedir.

Orta sofalar ortak kullanım alanlarına dönüşmüş, balkonlar birleştirilmiş, bodrum katta odalar ıslak hacimler olarak bölünmüş ve yapı kompleks bir kurumsal kullanıma uyarlanmıştır.

Yapı 26 (Niyazi Usta) restoran olarak işlevlendirilmiştir. Zemin katta özgün duvarlar kaldırılarak tek bir büyük yemek salonu oluşturulmuş, bodrum kat mutfak olarak yeniden düzenlenmiş, pişirme alanları ve buzhane gibi yeni işlevsel eklentiler yapılmıştır. Bu örnekte gastronomik kullanımın mekânsal dönüşüme etkisi belirgin bir şekilde okunmaktadır.

Yapı 27 (Almeria Otel) örneğinde ise henüz tamamlanmamış bir süreç izlenmiştir. Yapı, otel işlevine uygun biçimde planlanmış, odalara wc birimleri eklenmiş ve yapının doğusuna yeni eklentiler (dükkan, depo) yapılmıştır.

Tablo 3.
Yeniden işlevlendirilen konutlardaki mekânsal değişim

	İptal Etme	Bölme	Dönüştürme	Genişletme	Ekleme
Yapı 2		✓	✓		✓
Yapı 5	✓		✓		
Yapı 8	✓		✓		✓
Yapı 22			✓	✓	✓
Yapı 23	✓	✓	✓	✓	
Yapı 26			✓	✓	✓
Yapı 27		✓	✓	✓	✓

Sonuç

Yeniden işlevlendirme, yalnızca etkili ve sürdürülebilir bir koruma yöntemi değil, aynı zamanda tüm bağlamıyla dikkatlice ele alınması gereken, hassas bir müdahale sürecidir. Korunması gereken yapılar üzerinde gerçekleştirilen mimari müdahalelerde, yapının özgün belgelenmiş niteliklerinin korunması kadar, yapılan müdahalenin yapıyla olan uyumu da büyük önem taşır (Açııcı ve Konakoğlu, 2019, s. 216).

Yapıların yeniden işlevlendirilme biçimleri, uygulanan mekânsal müdahale düzeyini doğrudan belirlemektedir. Özellikle otel ve restoran gibi ticari işlev kazandırılan yapılarda, özgün mekânların kullanım biçimi büyük ölçüde değişmekte; sofa alanları servis birimlerine dönüştürülmekte, odalar birleştirilmekte ve duş-wc gibi eklentilerle yapıların plan şemalarında köklü değişiklikler yapılmaktadır. Buna karşın kamu hizmeti sunan yapılarda plan düzeni büyük oranda korunmakta, işlevsel dönüşüm daha çok mekânların adlandırılması ve kullanım biçimlerinin yeniden tanımlanması yoluyla gerçekleştirilmektedir. Müze ve sivil toplum kuruluşu gibi işlevlerde ise mekânsal sürekliliğe daha fazla özen gösterilmekte; bu tür yapılarda sergi ve karşılama gibi kamusal alanlar yaratılırken, esnek bir mimari anlayış benimsenmektedir. Genel olarak bakıldığında, yeni işlevin türü, uygulanacak mekânsal müdahalenin düzeyini belirleyen temel faktörlerden biri olarak öne çıkmakta; ticari kullanımlarda yapının özgünlüğü daha fazla baskı altına girerken, kamu yararına dönük işlev değişikliklerinde bu baskının daha sınırlı kaldığı görülmektedir. Bununla birlikte, işlev değişikliği tek başına sürdürülebilir kullanım garantisi sunmamaktadır. Bazı yapılar yeni işlev kazandırılmış olmasına rağmen hâlen atıl durumda kalmakta, bu da yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda yönetsel, ekonomik ve toplumsal boyutları içeren bütüncül bir yeniden işlevlendirme

yaklaşımının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Öte yandan, uygun şekilde yeniden işlevlendirilen ve aktif biçimde kullanılan yapılar, yalnızca fiziksel varlıklarını sürdürmekle kalmamakta, aynı zamanda kent belleğinde canlı birer unsur olarak yaşamaya devam etmektedir. Kullanım sürekliliği sağlanan bu tür yapılar, hem mekânsal sürdürülebilirliğe katkı sunmakta hem de tarihi dokunun çağdaş yaşama entegre edilmesine önemli bir zemin oluşturmaktadır.

Yeniden işlevlendirme müdahaleleri yalnızca yapı ölçeğinde değil, kentsel düzeyde de önemli etkiler yaratır. Yeniden işlevlendirilen yapılar, sadece kendi fiziksel ömürlerini uzatmakla kalmaz, aynı zamanda çevresindeki kentsel alanın canlanmasına da katkı sağlar. Bu bağlamda, yapıya kazandırılan yeni işlevin kentsel çevreyle uyumluluğu da kritik bir faktör hâline gelir (Açııcı ve Konakoğlu, 2019, s. 216). Edirne Maarif Caddesi'nde yer alan geleneksel konutlar da bu noktada kendilerine yüklenen hem kamusal hem ticari işlevleriyle mevcut kent merkezine eklenmiş durumdadır. Özellikle ilişkili olduğu kentin önemli akslarından Saraçlar Caddesi ile birlikte kentin kamusal-ticari bölgesi olarak tanımlanmaktadır.

Bu araştırma sonucunda, Maarif Caddesi üzerinde yer alan geleneksel konutların işlevsel dönüşümleriyle birlikte ortaya çıkan veriler hem kentsel bellek hem de işlevsel süreklilik açısından önemli bulgular sunmaktadır. Çalışma kapsamında elde edilen veriler; yapıların özgün plan şemalarının korunma düzeylerini, yeni işlevlerin mekânsal kurgulara etkilerini ve bu dönüşümlerin kentsel mekâna/caddeye yansıyan ekonomik, kültürel ve sosyal sonuçlarını ortaya koymaktadır. Bu veriler, kentsel koruma ve planlama politikalarının geliştirilmesi ile restorasyon ve yeniden işlevlendirme projelerine yön verilmesi ve kültürel miras stratejilerinin şekillendirilmesi açısından kullanılabilir niteliktedir. Ayrıca, elde edilen bulgular akademik çalışmalara katkı sağlayarak kent belleğinin korunması ve toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır.

Sonuç olarak, bu çalışma; tarihi konutların özgün kimliklerini koruyarak çağdaş yaşama entegre edilmesinde mekânsal duyarlılık, işlevsel uygunluk ve sürdürülebilir kullanım kavramlarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Etik Kurul Onay Belgesi: Yazarlar, etik kurul onay belgesine gerek olmadığını beyan etmiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir - T.E.Ö, A.M.; Tasarım - T.E.Ö, A.M.; Denetleme - A.M.; Kaynaklar - T.E.Ö, A.M.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi - T.E.Ö; Analiz ve/veya Yorum - T.E.Ö, A.M.; Literatür Taraması - T.E.Ö, A.M.; Yazıyı Yazan - T.E.Ö, A.M.; Eleştirel İnceleme - A.M.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Yapay Zeka Kullanımı: Kullanılmamıştır.

Ethics Committee Approval Certificate: The authors declared that an ethics committee approval certificate is not required.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept - T.E.Ö, A.M.; Design- T.E.Ö, A.M.; Supervision-A.M.; Resources- T.E.Ö, A.M.; Data Collection and/or Processing - T.E.Ö.; Analysis and/or Interpretation - T.E.Ö, A.M.; Literature Search - T.E.Ö, A.M.; Writing Manuscript - T.E.Ö, A.M.;

Critical Review - A.M.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Use of Artificial Intelligence: Not used.

Kaynaklar

- Açııcı, F. & Konakoğlu, Z.N. (2019). Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: Trabzon Mimarlar Odası Örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(2), 214-224. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.587899>
- Aksoy, E. (2024). Preservation and Adaptive Re-use of Historical Buildings: Fitnat Hanım House. *PLANARCH - Design and Planning Research*, 8(2), 295-307. <https://doi.org/10.54864/planarch.1485059>
- Arslan Çinko, M., & Eres, Z. (2022). Arşiv Belgeleriyle 19-20. Yüzyıl Edirne Vilayetine Eğitim Tarihi Ve Yapıları Üzerine Değerlendirmeler. *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 11(1), 73-124. <https://doi.org/10.30903/Balkan.1134137>
- Benian, E., & Mısırlı, A. (2022). Tarihi Yapıların Yeniden İşlevlendirilmesi: Edirne İl. Bayezid Külliyesi Tıp Medresesi Örneği. *Mimarlık ve Yaşam*, 7(1), 95-122. <https://doi.org/10.26835/my.959746>
- Bergsman, S. (2003). Despite Problems, Developers and Architects Throughout Southeast Are Working to Convert Former Textile Mills into Multifamily Properties. *Urban Land*, 62(4), 66-69.
- Bullen, P.A., & Love, P.E.D. (2009). Residential regeneration and adaptive reuse: learning from the experiences of Los Angeles. *Structural Survey*, 27(5), 351-360. <https://doi.org/10.1108/02630800911002611>
- Dündar, M. (2024). Edirne Kaleiçi'nde Neoklasik Bir Sivil Mimarlık Örneği: İlhan Koman Evi. *Art-Sanat*, 21, 261-288. <https://doi.org/10.26650/artsanat.2024.21.1353253>
- Edirne Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi. 2025.
- Ertas Beşir, Ş., & Bekar, İ. (2020). Functional Performance After Re-use in Traditional Houses. İlia CHRISTOV, Viliyan KRYSTEV, Recep EFE & Abd Alla GAD (Ed.), *Advances in Scientific Research: Engineering and Architecture* içinde (s. 418-428). St. Kliment Ohridski University Press.
- Gültekin, N. (2007). Geleneksel Konut Dokusunda Kullanım Sürecinin Değerlendirilmesi-Beypazarı Örneği. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 22(3), 261-272.
- Ijla, A. & Broström, T. (2015). The Sustainable Viability of Adaptive Reuse of Historic Buildings: the experiences of Two World Heritage Old Cities; Bethlehem in Palestine and Visby in Sweden. *International Invention Journal of Arts and Social Sciences*, 2(4), 52-66.
- Johnson, A. (1996). Rehabilitation and Reuse of Existing Buildings. E. D. Mills (Ed.), *Building Maintenance and Preservation: A Guide to Design and Management* içinde (s. 209-230). Architectural Press.
- Köylüoğlu, N. (2001). *Edirne'de Osmanlı'dan Günümüze Su Mimarisi*. Türk Kütüphaneciler Derneği Yayınları.
- Langston, C. A. (2008). *The sustainability implications of building adaptive reuse*. The Chinese Research Institute of Construction Management (CRIOCM) International Symposium, Beijing, China. 1-10.
- Madran, E. & Özgönül, N. (2011). *Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması*. TMMOB Mimarlar Odası Yayınları.
- Mısırlısoy, D. & Günçe, K. (2016a). Assessment of the Adaptive Reuse of Castles as Museums: Case of Cyprus. *Journal of Sustainable Development and Planning*, 11(1), 147-159. <https://doi.org/10.2495/SDP-V11-N2-147-159>
- Mısırlısoy, D., & Günçe, K. (2016b). A critical look to the adaptive reuse of traditional urban houses in the Walled City of Nicosia. *Journal of Architectural Conservation*, 22(2), 149-166. <https://doi.org/10.1080/13556207.2016.1248095>

- Orhan, B., & Yıldız, E. (2022). Koruma Kavramının Bileşeni Olarak Yeniden Kullanımın Sürdürülebilirliğe Katkıları. *STAR Sanat Ve Tasarım Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 44-63.
- Pereira, A. R., Post, J. M., & Erkelens, P. A. (2004). *Reusing built heritage resources with sustainability*. Proceedings of the 2nd CIB Student Chapters International Symposium, Beijing, China, 30-31 October, 727-736.
- Perker, Z. S., & Akıncıtürk, N. (2011). Geleneksel Konutlarda Fiziksel Değişim: Bursa'da Üç Örnek Yapı. *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 16(1), 29-39.
- Tunca, A. (2010). *Edirne'de Tarih, Kültür, İnanç Turu*. İnkılap Kitabevi.
- Urak, G. (2002). Kullanımda Değerlendirme: Ankara Kaleiçi Restorasyon/İşlevsel Dönüşüm Uygulamaları ve Ankara Halkı. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 45-62.
- URL-1. (1999). *ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Yönetmeliği*, erişim adresi https://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0464062001536913566.pdf (son erişim: 06.07.2025).
- URL-2. (2015). *UNESCO Caring for your Heritage Building, Adaptation or Adaptive Reuse*, erişim adresi http://www.unesco.or.id/publication/info_kit_OCT2015.pdf (son erişim: 06.07.2025).
- Velthuis, K., & Spennemann, D. H. R. (2007). The Future of Defunct Religious Buildings: Dutch Approaches to their Adaptive Re-use. *Cultural Trends*, 16(1), 43-66.
- Vafaie, F., Remøy, H., & Gruis, V. (2023). Adaptive reuse of heritage buildings; a systematic literature review of success factors. *Habitat International*, 142, 1-18. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2023.102926>
- Yung, E. H. K. & Chan, E. H. W. (2012). Implementation challenges to the adaptive reuse of heritage buildings: towards the goals of sustainable, low carbon cities. *Habitat International*, 36(3), 352-361. <https://doi.org/10.1016/j.habitatint.2011.11.001>
- Yürekli H. & Yürekli F. (2007). *Türk Evi Gözlemler-Yorumlar*. Yem Yayın.